

ПУБЛІЦИСТИКА Ю. ЛИПИ ТА М. ШЛЕМКЕВИЧА: НАЦІОНАЛЬНІ ПИТАННЯ

Досліджується висвітлення національних питань у публіцистиці Ю. Липи та М. Шлемкевича. Здійснено порівняльний аналіз ключових аспектів розуміння національних питань українців у філософській спадщині публіцистів.

Ключові слова: Ю. Липа, М. Шлемкевич, публіцистика, національні питання.

Исследуется освещение национальных вопросов в публицистике Ю. Липы и Н. Шлемкевича. Осуществлен сравнительный анализ ключевых аспектов понимания национальных вопросов украинцев в философском наследии публицистов.

Ключевые слова: Ю. Липа, Н. Шлемкевич, публицистика, национальные вопросы.

The picture of the national questions in Y. Lypa's and N. Shlemkevich's publicism is investigated. The comparative analysis of understanding of key aspects of the ukrainian national questions in philosophical heritage of publicists is done.

Key words: Y. Lypa, N. Shlemkevich, publicism, national questions.

Перша половина ХХ ст. була багатою на доленосні події для українського народу: дві революції та світові війни, голодомор, репресії, встановлення більшовицького режиму, нова економічна політика, насильницька колективізація й індустріалізація, боротьба за незалежність України, — усе це не тільки вплинуло на українське суспільство, а й стало стимулом для створення публіцистичних праць та філософських концепцій, прочитання яких у сучасних умовах є винятково актуальним і виправданим. Економічні, соціальні, політичні та культурні кризи, зумовлені історичними подіями й властиві для означеного часу, мають місце в Україні та світі й нині, на початку ХХІ ст. При цьому одними з найгостріших сучасних проблем для України є національні питання та вибудовування концепцій й орієнтирів розвитку держави. До публіцистів-філософів, котрі звертались до питань української екзистенції та національного характеру, належать Ю. Липа та М. Шлемкевич.

Мета статті — дослідити специфіку трактування національних питань у публіцистичній спадщині Ю. Липи та М. Шлемкевича, виокремити спільні та відмінні ознаки. Актуальність розвідки зумовлена, по-перше, потребою оновлення методологічних засад вивчення доробку Ю. Липи та М. Шлемкевича; по-друге, необхідністю поглиблення знань про їхні творчі особистості; по-третє, важливістю науково-теоретичного опрацювання проблеми національних питань.

Об'єктом дослідження є публіцистичні праці Ю. Липи «Призначення України» та М. Шлемкевича «Загублена українська людина»,

«Галичанство», «Душа і пісня». Предмет — специфіка осмислення національних питань українців у працях означених митців.

У ХХІ ст. українська журналістика, без сумніву, стає «четвертою владою», потужним інструментом керування суспільною свідомістю та засобом формування напрямів розвитку держави. Саме засоби масової інформації відіграють важливу роль у побудові відносин між народом та владою, є посередником у їхній комунікації, а також можуть застосовуватися як дієва зброя в інформаційній війні. У постіндустріальному суспільстві поряд з відкритими воєнними діями поширеним явищем для досягнення політичних цілей є використання ЗМІ, як результат — кардинально змінюється картина світу, знищується національна ідентичність народу та цілісність держави.

Публіцистичні праці вчені зазвичай трактують як «найвищий рівень журналістської майстерності» [4]. Так, І. Михайлин подає таке визначення поняття «публіцистика»: «це своєрідний тип творчості, предметом якого є актуальні явища й важливі питання поточного життя суспільства, а метод їх освоєння характеризується поєднанням логічно-абстрактного й конкретно-образного мислення, внаслідок чого створюється нова духовно-інтелектуальна цінність (публіцистичний твір), спрямована на дослідження, узагальнення й пояснення явищ життя, з метою впливу на громадську думку й суспільну свідомість» [17]. Отже, особлива роль серед засобів масової інформації у формуванні суспільної свідомості належить саме публіцистиці, адже вона, на думку Л. Василик, «порушує визначальні для соціуму проблеми, не лише інформує, а й формує суспільну думку, в тому числі з найважливіших націєтворчих аспектів, утверджує національну ідентичність та визначає дискурсивні перспективи розвитку українського суспільства» [4].

У нинішніх умовах інформаційної війни, що ведеться між Україною та Росією, в період становлення головних засад для розвитку українського суспільства в публіцистиці актуалізуються проблеми національного характеру, ментальності, державотворення, геополітичних орієнтирів країни, а, отже, сучасні публіцисти стають головними учасниками процесу відродження національної свідомості, саме тому аналіз публіцистичних праць є винятково актуальним та важливим.

Учені по-різному називають публіцистику, що піднімає питання націєтворення та української екзистенції, адже вона не тільки описує актуальні проблеми, пояснює й аналізує їх, претендує на концептуальну світоглядність. У науковій літературі трапляються такі дефініції, як світоглядна, світоглядницька, мисляча, концептуальна, філософська, ідеологічна тощо публіцистика, які майже завжди використовуються вченими як взаємозамінні. Таким чином, нині не існує чіткого розмежування цих понять, хоча, дослідивши етимологію слів, можна точніше визначити кожен термін.

На думку Т. Балди, «світоглядна публіцистика, безумовно, є найскладнішою ланкою в усій царині журналістської діяльності» [2, с.150]. Світоглядна публіцистика, як зазначає Й. Лось, «є словесною сферою моделювання свідомості, виявом незгасної активності, динамізму людського духу, політичним і морально-філософським освоєнням історії й актуальної суспільної практики, всеохопним за собом формування особистості, площиною вияву інтересів та вартостей людей, соціальних груп і націй, утіленням їх культурної ідентичності» [15].

Філософська публіцистика, на думку О. Зеленіної [8], покликана задовольняти суспільний запит на тлумачення життя, вона має не тільки відображати виникнення і розвиток ідей, що впливають на сучасну дійсність, а й моделювати майбутнє, його мету в служінні суспільній моралі та справедливості. Публіцист повинен відчувати виклик часу, трансформувати його в образи й передавати суспільній свідомості, актуалізуючи в зрозумілій широкому колу читачів формі важливі світоглядні основи, бути каналом зв'язку між буденним і науковою свідомістю, забезпечувати смислові орієнтири в умовах суспільної трансформації та ціннісної кризи [8].

На нашу думку, праці Ю. Липи та М. Шлемкевича мають ознаки як світоглядної, філософської, так і концептуальної публіцистики. У зв'язку із цим розглядати творчість митців можна з різних позицій, а вищезазначені терміни в контексті їхньої творчості не є взаємовиключними.

Теоретичне осмислення публіцистики, вивчення її найкращих зразків є нагальними потребами журналістикознавчої науки, адже, з одного боку, вони сприяють глибшому розумінню проблем суспільства та способів їх вирішення, з іншого — здатні «повернути публіцистиці як явищу журналістики пріоритет у структурі масовокомунікативних процесів» [4]. Високий рівень розвитку публіцистики в Україні слугує духовному розвитку нації, а також свідчить про демократичність і прогресивність держави, є впливовим інструментом у процесах консолідації суспільства, етносу, нації [2].

Публіцистична й філософська спадщина М. Шлемкевича відносно недавно стала предметом детального наукового аналізу в сучасній українській культурі, незважаючи на те, що ім'я публіциста було добре відоме за кордоном у другій половині ХХ ст., спочатку в Німеччині, а потім і в Америці. У 90-х рр. ХХ ст. статті про дослідника почали друкуватися в працях з історії української філософії, адже М. Шлемкевич поєднав у своїй творчості філософію і публіцистику. Його, без сумніву, можна назвати філософом-публіцистом, журналістом-філософом. Він одним із перших започаткував філософські засади публіцистики, те, що є актуальним у сучасній культурі — вимога часу, мас-медіа стають трибуною філософії. М. Шлемкевич розглядає філософські засади публіцистики як один із важливих

аспектів ширшої проблеми, а саме поєднання журналістики та філософії [21, с. 46-47].

Праці М. Шлемкевича досліджували такі науковці: В. Артюх [1], О. Гринечко [5], Л. Дениско [6], О. Кульчицький [12], Й. Лось [15], М. Титаренко [18] та ін.

Подібна ситуація простежується і з вивченням творчої спадщини Ю. Липи, яка так само є насамперед симбіозом публіцистики та філософії. Незважаючи на поліаспектність і міждисциплінарність праць публіциста, його творчий доробок тривалий час перебував поза увагою українських учених. У радянські часи видавалися лише деякі дослідження, проведені, зазвичай, у діаспорі (такими науковцями, як Б. Стебельський, Є. Маланюк). Це пов'язано насамперед із тим, що Ю. Липа був забороненим автором в Україні через свої націоналістичні, неприйнятні для радянської влади, погляди. Творчість Ю. Липи в часи СРСР вважалася «ідеологічно шкідливою». Так, у загальному огляді української літератури Західної України, Буковини та Закарпаття (1918–1932) доктор філологічних наук Б. Буряк варшавську літературно-мистецьку групу «Танк», засновником і учасником якої був Ю. Липа, назвав «націоналістично-фашистською» [9, с. 449]. Лише зі здобуттям Україною статусу незалежної держави публіцист знову повернувся до вітчизняного читача, а його творчість активно почали досліджувати науковці. Загалом напрацювання Ю. Липи привертати увагу таких дослідників, як І. Жифарська [7], Г. Ковальський [10], І. Козій [11], О. Кушнір [13], Є. Маланюк [16], Л. Череватенко [20] та ін.

У праці «Загублена українська людина» М. Шлемкевич, котрего беззаперечно можна назвати видатним українським мислителем, етнологом і публіцистом, крізь призму світоглядних настанов українців досліджує народження, формування, розщеплення, за- (роз-)губленість тогочасної української людини в умовах політичного конформізму. Автор також детально розглядає моральну кризу української душі, яка сформувалася на тлі історичних умов та суспільних криз (соціальної, культурної, політичної, економічної). Так, на думку публіциста, українська людина того часу, дозволивши підпорядкувати себе абстрактній ідеї, відсторонилася від християнської моралі, а український науковий світогляд, втрапивши істину, трансформувався в примітивну агітку. Митець також розглядає поняття етичних ідеалів, суспільних цінностей, досліджує «заблукану творчість», у межах якої художня література стала одним із засобів «ідеологічного ошукання», а також осмислює кризу сім'ї, що була пов'язана, на думку автора, насамперед із жіночою емансипацією та сексуальною революцією, що відбулася у ХХ ст. Таким чином, публіцист здійснює глибокий аналіз проблем української ментальності на всіх рівнях: культурному, моральному, творчому, інтимному.

Виявити покликання українського народу, призначення України — головна мета творчого пошуку Ю. Липи. Відповіді на ці запитання митець шукав протягом усього свого життя [3]. У книзі «Призначення України» він міркує як про історію духовного світу українців, так і про пріоритети розвитку української нації. Призначення України Ю. Липа вивчає крізь концепцію раси, розглядаючи її з антропологічної, історичної, демографічної і з найважливішої — психологічної — сторін. Раса, згідно з Ю. Липою, — це «велика духовна одність з боку морального, чуттєвого» [14, с. 102], «цілість населення, що його духовні прикмети, укриті й явні (як звичаї, мова), а також антропобіологічні риси становлять виразну цілість упродовж часу (історії)» [14, с. 103]. Призначення України публіцист вбачає тільки в ній самій [14, с. 4], заглибленні у власну історію, традиції, культуру, розуміння свого внутрішнього світу, створенні власних ідей розвитку: «Історія дає передусім можливість розуміння власного характеру: як же ж можна хоч найменшу дрібницю відкинути в ній, не стараючись навіть зрозуміти її?» [14, с. 109]. Публіцист переконаний, що визначити пріоритетні ідеї нації (за його термінологією — «раси») — це найбільший скарб для держави: «Пізнати їх — це пізнати дороги виявлення української збірної енергії. Тільки по таким пізнаним можна говорити про кермування, що є постійною орієнтацією в чужих намірах і своїх можливостях. Українські генеральні ідеї — це більш чи менш глибокі вияви українського расового «я» [14, с. 145].

Творчі й наукові зацікавлення вітчизняних публіцистів-філософів М. Шлемкевича та Ю. Липи збігаються: увагу обох науковців привертають доля Батьківщини, проблеми українського національного характеру та методи подолання національних проблем. Їхні праці були опубліковані в різний час (твори М. Шлемкевича «Прогулька до великої столиці. Гутірка при ватрі про світогляд і характер» — у 1947 р., «Загублена українська людина» — у 1954 р., «Галичанство» — у 1956 р., «Душа і пісня» — у 1956 р., а праця «Призначення України» Ю. Липи — у 1938 р.). Незважаючи на те, що кожен публіцист висвітлює ключові проблеми по-своєму, насамперед крізь призму власного «я», у них є спільні думки й ідеї. Зокрема, дослідники виокремлюють такі риси українського національного характеру, як релігійність, любов до природи, праці, індивідуалізм (але М. Шлемкевич, на відміну від Ю. Липи, надає цій рисі негативного тлумачення), меншовартість, потяг до справедливості, естетизм, особлива роль жінки, матері в суспільстві.

М. Шлемкевич розглядає український індивідуалізм, окреслюючи його коротко — індивідуалізм без індивідуальностей: «...індивідуальність це ж ясна окрема форма. Наш індивідуалізм — це боязнь форми» [14, с. 53], — й зневажливо називаючи його «гіперіндивідуалізмом». Ю. Липа натомість висловлюється про індивідуалізм

м'якше та прихильніше: «Ця риса, мальовничий індивідуалізм — це те, що перше впадає до очей чужинцеві» [14, с. 186].

У статті «Душа і пісня» М. Шлемкевич говорить про комплекс меншовартості українців, застерігаючи: «Ми занадто часто зовнішніми впливами пояснюємо наші внутрішні вияви» [22, с. 49]. Ю. Липа вважає, що незнання головних ідей своєї держави неодмінно призводить до утвердження у свідомості українців їх меншовартості, поширення думки про їхню матеріальну й духовну слабкість і необхідність допомоги. Як приклад публіцист називає затишшя після поразки 1917–1923 рр.

М. Шлемкевич у своїх працях особливе місце надає українській пісні. Вона, на думку публіциста, — праматерія української душі, в ній відображається все: думки, переживання, це «наше найбільше щастя і наші скарби — це наше благословенство і наше прокляття одночасно» [21, с. 49]. Ю. Липа не акцентує на цій особливості українського національного характеру, зауважуючи тільки: «І коли б ми описували межі старої української духовності, то треба було б узяти музичний образ, одну з таких частин українських хорових пісень» [14].

М. Шлемкевич у праці «Загублена українська людина» викриває велику кількість негативних рис українського народу: «захитаний світогляд», безініціативність, брак відваги, активності, яскравих думок. Ю. Липа навпаки — більше говорить про позитивні риси українства, серед яких: працьовитість, моральність, ввічливість, любов до власного роду, родини, природи; терплячість, гідність, бережливість тощо.

Аналізуючи національно-визвольні події 1917–1923 рр., Ю. Липа однією з причин поразки вважає те, що інтелігенція не використала максимально всіх засобів для побудови держави. М. Шлемкевич зазначає, що інтелігентна людина не може створити держави й утримати її. Для цього потрібні сили, сильна людина, а не вільний дух, притаманний українському національному характерові [22, с. 7]. Інтелігенція у світосприйнятті М. Шлемкевича перебуває осторонь національної кризи, не знає, «що дати для розради».

Важливим аспектом, на думку Ю. Липи, є пошук українцями причин їхньої державної невдачі, боротьба, прояв активності, адже зазвичай, на його думку, український народ поводить пасивно. М. Шлемкевич відзначає: українці розгублені, не знають, що робити. Ні прості люди, ні інтелігенція, ні інші країни не можуть допомогти, оскільки всі перебувають у моральній кризі. У карколомних подіях ХХ ст. українська людина втратила чіткі світоглядні, моральні й естетичні орієнтири свого існування [1, с. 8]: «Загублена людина живе в нас, і плаче в нас» [19, с. 11]. Захоплюючись минулими, вже сказаними ідеями, ідеалами, вона не спроможна створити щось нове: «На

перехресті доріг стоїть українська душа в латаній свитині, зшитій із поношених і потертих мислей» [22, с. 7].

Із важливістю плекання традицій та традиціоналізму погоджуються обидва публіцисти. Так, на думку М. Шлемкевича, Україні потрібне виховання насамперед «сильної людини», а не «вільного духу». Доки цього не станеться, українська людина буде «загубленою». Таким чином, М. Шлемкевич убачає виховання «сильних» людей в постійному звертанні до традиційної української культури. «Сильною», на його думку, є людина, котра «глибоко заякорена у традиції» [22, с. 131]. Про важливість традицій пише і Ю. Липа, наголошуючи, що в Україні є духовні сили: це сили «традиціоналізму».

Отже, незважаючи на певною мірою відмінні погляди, публіцисти доходять спільного висновку. Головне завдання-призначення України, на думку Ю. Липи, «збудити енергію одиниці, гармонійно сполучити з енергією цілої раси і, що найважливіше, дати ритм постійної продуктивності цілої державної збірності» [14, с. 176] і дбати, «щоб кожен її громадянин був на своїм місці, тобто там, де може вказати якнайбільшу продуктивність» [14, с. 177]. Про це говорить і М. Шлемкевич, адже, на його думку, українське суспільство потребує «консолідації душ».

Порятунок українців М. Шлемкевич убачає в них самих, оскільки: «Світ не має що дати нам для розради. Його мисль так само в кризі» [14, с. 37]. Саме тому публіцист у праці «Прогулька до великої столиці. Гутірка при ватрі про світогляд і характер» закликає молодь зважитися на те, щоб «думки нарешті стали ділом», поставити чіткі цілі перед собою та вибудувати власний світогляд, проукраїнський. Про це говорить і Ю. Липа, адже, повторимося, призначення України, на його думку, тільки в ній самій [14, с. 4], заглибленні у власні історію, традиції, культуру, пошук питомої української концепції розвитку держави.

Отже, як М. Шлемкевич, так і Ю. Липа піднімали питання, які й нині є особливо актуальними. Праці публіцистів сповнені роздумами про майбутнє держави, потягом до вдосконалення української нації, вирішення національних проблем, комплексів, що вкорінювалися у свідомість протягом століть. У мислителів є як спільні, так і відмінні погляди на національні питання, але мета їх доробку одна — побачити в майбутньому сильну, незалежну Україну з власними орієнтирами, ідеями, концепцією державотворення. Запорука успішної країни, на думку митців, — у єдності. Загалом філософська публіцистика сполучає три часові проміжки: минуле, сучасне та майбутнє. Так, на думку О. Зелениної, філософська публіцистика «відображає історію виникнення і розвитку ідей, що вплинули на сучасну дійсність» [8, с. 101], «завжди пов'язана з епохою, духом часу» [8, с. 101], а, отже, творить «історію сучасності», на основі якої моделює майбутнє [8, с. 101]. Таким чином, вивчення публіцистики

М. Шлемкевича і Ю. Липи сприяє розумінню проблем української ментальності, національного характеру, етнічних особливостей народу, історії, що, у свою чергу, зумовлює вибудування комплексних засад для створення в майбутньому міцної держави та соціальних канонів, що відповідатимуть гідному рівню життя українців, про які митці говорили ще багато років тому. У цьому контексті перспективним є дослідження публіцистики, що піднімає національні питання, а також специфіку трактування понять «світоглядна публіцистика», «концептуальна публіцистика», «філософська публіцистика» тощо.

Список літератури

1. Артюх В. Про деякі історіософські ідеї Миколи Шлемкевича: спроба екзистенціальної інтерпретації [Електронний ресурс] / В. Артюх. — Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/FilosNauk/2009/203.pdf. — Назва з екрана.
2. Балда Т. Публіцистика — авангард руху / Т. Балда // Вісн. Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка. Серія: Журналістика. — 2004. — Вип. 25. — С. 149–154.
3. Блажеєвська Ю. Репрезентація національного характеру в публіцистиці Ю. Липи (за працями «Призначення України» та «Українська раса» / Ю. М. Блажеєвська // Вісн. Харків. держ. акад. культури : зб. наук. пр. — № 39. — Харків : ХДАК, 2013. — С. 26–33.
4. Василик Л. Концептуальна публіцистика як виразник національної ідентичності [Електронний ресурс] / Л. Василик. — Режим доступу : <http://vuzlib.com/content/view/1592/43/>. — Назва з екрана.
5. Гринечко О. Спільнота в контексті філософсько-публіцистичної спадщини Миколи Шлемкевича [Електронний ресурс] / О. Гринечко. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/Portal/natural/nvnu/filosof/2009_19/R3/Grynechko.pdf. — Назва з екрана.
6. Дениско Л. Шлемкевич: філософ і публіцист / Л. Дениско // Філософські перипетії : вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Серія : Філософія. — №778. — 2007. — С. 46–50.
7. Жифарська І. Генеральні ідеї українства в історіософському баченні Юрія Липи / І. Жифарська // Віс. Запоріз. нац. ун-ту. Філологічні науки. 2008. — №2. — С. 72–76.
8. Зеленина Е. Философская публицистика: ценностно-смысловые аспекты / Е. Зеленина // Вопр. теории и практики журналистики. — 2013. — № 1. — С. 100–110.
9. Історія української літератури : у 8-и т. / за ред. Є. Кирилюка. — Київ : Наук. думка, 1970. — Т.6. — 514 с.
10. Ковальський Г. Традиціоналістична концепція Ю. Липи / Г. Ковальський // Наука. Релігія. Суспільство. Держ. ун-т інформатики і штучного інтелекту МОН України [та ін.]. — Донецьк : Наука і освіта, 2010. — №1. — С. 36–39.
11. Козій І. Історіософські погляди Юрія Липи / І. Козій // Наука. Релігія. Суспільство. Держ. ун-т інформатики і штучного інтелекту МОН України [та ін.]. — Донецьк : Наука і освіта, 2008. — №1. — С. 60–65.

12. Кульчицький О. Введення в проблематику сутності філософії / О. Кульчицький // Шлемкевич М. Сутність філософії. — Париж ; Нью-Йорк ; Мюнхен, 1981. — 254 с.
13. Кушнір О. Виступи Юрія Липи в розрізі європейської та української публіцистики 1920-1940-х років / О. Кушнір // Діалог : медіа-студії. — 2010. — Вип.10. — С. 179–188.
14. Липа Ю. Призначення України / Ю. Липа. — 2 вид. — Нью-Йорк : Б. в., 1953. — 305 с.
15. Лось Й. Публіцистика й тенденції розвитку світу: навч. посіб. : у 2 ч. / Й. Лось. — Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2007. — Ч. 1. — 376 с.
16. Маланюк Є. Юрій Липа — поет / Є. Маланюк // Книга спостережень. Проза. — Торонто : Гомін України, Ч.20, 1962. — С. 225–238.
17. Михайлин І. Основи журналістики : підручник / І. Михайлин. — Київ : ЦУЛ, 2002. — 282 с.
18. Титаренко М. Провідна верства. Подолання комплексів (у контексті публіцистики М. Шлемкевича) / М. Титаренко // Вісн. Львів. нац. у-ту ім. І. Франка. Серія: Журналістика. 2004. — Вип. 25. — С. 171–178.
19. Цимбалістий Б. Родина і душа народу / Б. Цимбалістий // Українська душа / ред. В. Храмова. — К. : Освіта, 1978. — С. 66–96.
20. Череватенко Л. «Господь міцним мене створив і душу дав нерозділиму» / Л. Череватенко // Дніпро. — 1991. — № 4. — С. 147–154.
21. Шлемкевич М. Галичанство / М. Шлемкевич. — Нью-Йорк-Торонто : Б. в., 1956. — 120 с.
22. Шлемкевич М. Душа і пісня / М. Шлемкевич // Українська душа / за ред. М. Шлемкевича. — Нью-Йорк-Торонто : Ключі, 1956. — 63 с.
23. Шлемкевич М. Загублена українська людина / М. Шлемкевич. — Нью-Йорк : Б. в., 1954. — 155 с.
24. Янчук О. Рання лірика Юрія Липи в контексті української поезії 20-х років ХХ століття / О. Янчук // Проблеми сучасного літературознавства. — 2002. — Вип. 11. — С. 138–149.

Надійшла до редколегії 14.08.2014 р.

УДК 336.717:004.

О. В. КРАСОТКІН

ПРОЦЕДУРА ОРГАНІЗАЦІЇ ДОКУМЕНТООБИГУ ПРОЦЕСУ ЗАКУПІВЛІ З ВИКОРИСТАННЯМ АВТОМАТИЗОВАНОЇ СИСТЕМИ SAP ФУНКЦІОНАЛА SRM НА ПРИКЛАДІ АТ «ОТП БАНК»

Проаналізовано організацію електронного документообігу закупівлі в АТ «ОТП Банк» на прикладі автоматизованої системи «SAP», висвітлено процеси роботи із системою на різних рівнях.

***Ключові слова:** автоматизована система електронного документообігу, електронний документ, електронний документообіг, елемент структурного плану проекту, інтерфейс, інформаційні технології, місце виникнення витрат, програмне забезпечення.*